

Eskola eleaniztunean hizkuntzen gaineko jarrerak gogoeta gai: euskararen biziberritzerako aukera bat?

Soziolinguistika hiztegi txikia. Arabatik Euskal Herrira "Hausnartu". UEU-
Oihaneder, 2019-03-25

Leire Diaz de Gereñu Lasaga

ELEBILAB Ikertaldea-EHU

(Eusko Jaurlaritzaren IT983-16-GIC 15/129 ikertalde egonkortuaren laguntzarekin)

Munduko Hizkuntza Ondarearen
UNESCO Katedra

Cátedra UNESCO
de Patrimonio Lingüístico Mundial

UNESCO Chair
on World Language Heritage

eman ta zabal zazu

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

Hizkuntza aniztasuna/eleaniztasuna hezkuntzan...

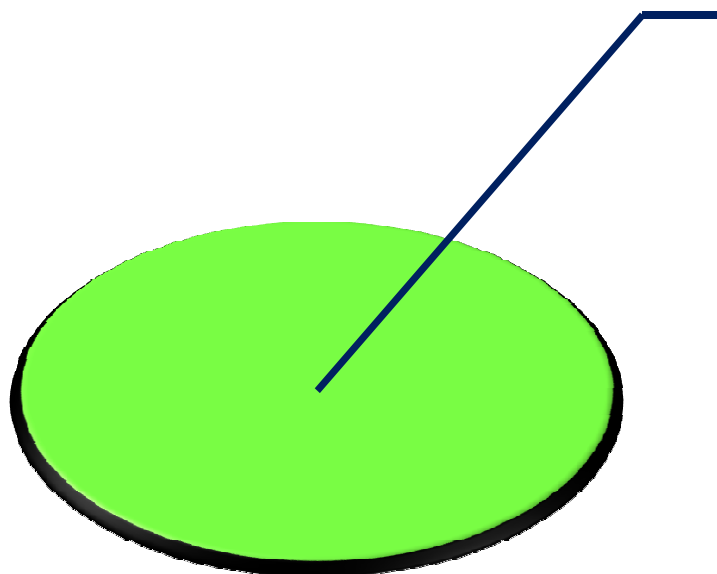
Aberastasun...

edo arazo?

Euskararen biziberritzeko asmoak...

Aldaketa pedagogikoen erdigunean jarraitzen al du?

Nondik nora

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.
2. Euskara ardatz duen eskola eleaniztunaren printzipioak eta baldintzak.
3. Eskola-komunitatea eta eleaniztasunarekiko jarrerak gogoetagai.
4. Tarteko ondorioak
5. Tailerra eta ondorioak

Hizkuntzen didaktika egiteko...

Zergatik
soziolinguistika
beharrezkoa?

1. Soziolinguistika, hizkuntzen didaktikaren zientzia erreferentzia.

Hizkuntzen didaktikaren ikergaiak (Dolz, Gagnon & Mosquera, 2015):

- **Hizkuntzen irakaskuntza-ikaskuntza fenomenoak** eta hiruki didaktikoaren harreman konplexuak: irakaslea, ikaslea, eta hizkuntza edo irakasten diren hizkuntzak.
- Sistema didaktikoa deitzen den osotasun antolatua osatzen duten instantzien arteko inter-erlazioak eta interdependentziak aztertzen ditu.
- Bere objektu nagusia: **hizkuntzen transmisio eta bereganatzearen azterketa**, bereziki, **eskolaren testuinguruan garatzen diren praktika eta ezagutza linguistikoen eraikuntza prozesuak.**

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Soziolinguistika hizkuntzen didaktikaren erreferentzia diziplinetako bat da.

Are gehiago hizkuntza gutxitua ardatz duen hezkuntza sistema batean (Kasares, 2014; Ortega et al., 2016; Ortega, 2017; Diaz de Gereñu, 2017).

- Adibidez, tranmisioaren ikuspegi berritzaile bat (Kasares, 2014)

Europako marko bateratuan eta Heziberrin leku nabarmena du.

Europako markoan eleaniztasunaz (2005) :

*Azken urteotan, eleaniztasunaren kontzeptua gero eta indar handiagoa hartuz joan da Europako Kontseiluak hizkuntzen ikaskuntzari buruz duen ikuspegian. **Baina eleaniztasunak ez du hizkuntz aniztasun soila esan nahi.***

*Hizkuntz aniztasunak hizkuntza asko ezagutzea edo gizarte jakin batean hizkuntza asko aldi berean bizitzea esan nahi du. Ikastetxe batean edo hezkuntza-sistema jakin batean eskaintzen diren hizkuntzak dibertsifikatze hutsarekin lor daiteke hori, **ikasleek atzerriko hizkuntza bat baino gehiago ikas dezaten bultzatuz, edo ingelesak nazioarteko komunikazioan duen nagusitasuna murriztuz.***

Europako markoan eleaniztasunaz (2005) :

*Ikuspegi eleanitzak hau esan nahi du, ordea: gizabanakoak hizkuntza baten kultur ingurunean duen hizkuntz esperientzia zabaldu ahala, **hasi familia-hizkuntzatik eta gizarte-hizkuntzaraino, oro har, eta beste herri batzuetako hizkuntzetaraino gero (...).***

Eleaniztasuna bai, baina zein hizkuntzatan garatuta?

Hizkuntza gutxituen aipamen argi eta zehatzak?

Gure inguruko eskola eredu askotan ez dute hainbeste behar gogoetatzeko...ziurtatuta dauzkate erabilera ohikoak.

“La demanda a favor de la pluralidad también oculta desigualdades, gracias a las relaciones complejas y dinámicas que las lenguas mantienen entre ellas” (Dolz et al., 2015:9)

Europako markoan gaitasun soziolinguistikoaz (EM:144) :

Komunikazio-gaitasunen osagaiak:

- Gaitasun linguistikoak.
- **Gaitasun soziolinguistikoak.**
- Gaitasun pragmatikoak

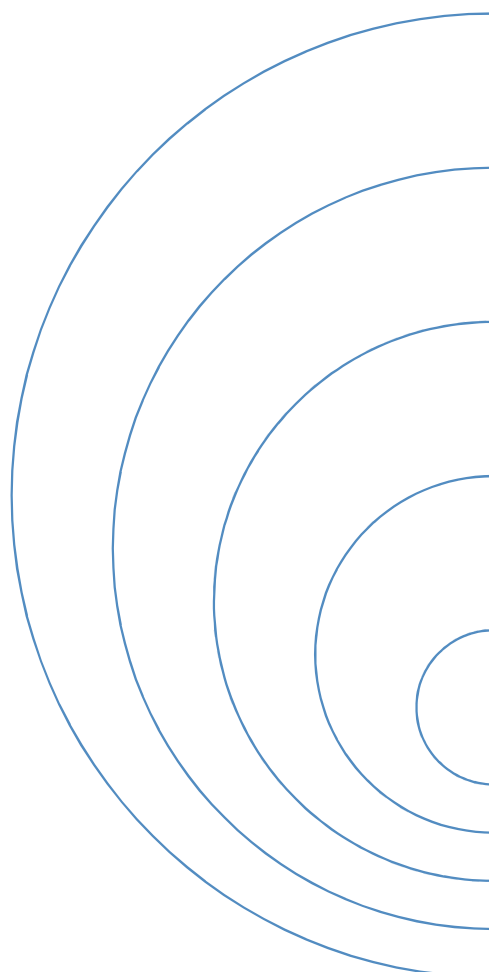
Gaitasun soziolinguistikoen definizioa:

*Hizkuntzaren erabilerarekin lotura espezifikoa duten eta beste inon aztertzen ez diren alderdiak: **gizarte-harremanen adierazle linguistikoak, adeitasun-arauak, herri-jakintzaren adierazpenak, erregistro-desberdintasunak, dialektoa eta azentua (...)***

Heziberri dekretua (236/ 2015, 96):

- *Gaur egungo errealitate eleaniztunaren testuinguruan, elebiduntasun desorekatutik eleaniztasunerako bidea egiten ari da euskal gizartea; hori horrela, askotariko egoera soziolinguistikoei buruzko gogoeta egitea lagungarri da, oro har, hizkuntza-aniztasunari buruzko jarrera positiboak lantzeko, eta zehazki, euskararen normalizazio-prozesuari buruzko jarrera positiboak sustatzeko. Horrez gainera, hizkuntzen erabilera egokitasunez kudeatzeko ahalmena garatu behar da, eta egoera eleaniztunetan modu proaktiboan eta ekitatez parte hartzen jakin behar da.*

DBH1 → Hizkuntza konpetentziaren 6. EDUKI MULTZOA.
Hizkuntzaren alderdi soziala (Heziberri, 236/ 2015: 181):

Ikasgelako, ikastetxeko, inguruneko eta EAEko hizkuntza-aniztasuna behatzea eta identifikatzea.
Hizkuntza estandarra, gaztelaniaren dialektoak eta euskalki nagusiak bereiztea eskolan landutako ahozko nahiz idatzizko testuetan.
Eleaniztasuna sustatzen duten hizkuntza-ohiturak behatzea.
Euskararen erabilera eta normalkuntza sustatze aldera ikastetxean nahiz ingurunean egiten diren ekimenetan parte hartzea.
Hizkuntzei eta hiztunei buruzko estereotipoak eta aurreiritziak behatzea.

Heziberri dekretuan irteera profila:

- Irteera-profilean, ikasleak bizitzako eremu guztietan, **euskaraz eta gaztelaniaz ahoz nahiz idatziz, modu egoki eta eraginkorren komunikatzea nahi da**. Halaber, **gutxienez atzerriko lehen hizkuntza batean egoki komunikatzea**, egoera eta eremu pertsonal, sozial eta akademikoetan. Era berean, ikasleak bere burua eta bere inguruko mundua hobeto ezagutzen lagunduko dion **literatura heziketa** izatea nahi da. **Euskal eskolak elebitasuna bermatzeko duen erronkaz gain**, badu beste helburu bat ere: **pertsona eleaniztunak lortzea, gutxienez atzerriko hizkuntza bat behar adina dakitenak**.

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

EAEko curriculumak babestu eta sustatu egiten ditu bai euskara eta bai ikasleen etxeko hizkuntza aniztasuna; curriculumean integratuta dago, e.a.

- Printzipioetan bat etortzea ez da zaila. Helburua betetzea, ordea, erronka handia eta bizia da eta eskola-komunitate guztiaren inplikazio handia eskatzen du.
- Legeak lorpen handiak dira hizkuntza gutxituentzako, baina ez dakar, berez, helburuak lortzea.
- Eleaniztasuna = euskara-gaztelera-ingelesarekin lotzeko joera?

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Eskola komunitate osoaren eginkizuna da eleaniztasunaren bidezko kudeaketa egitea (Barreiras eta beste, 2009)

Hizkuntza aniztasuna mantentzeak hizkuntzaren biziberritzea ekar dezake (Barreiras eta beste, 2009)

Datu kezkarriak ditugu EAEn:

- **Hizkuntza mailako lorpenak:** EAEn egun ez da lortzen euskaraz onargarria den mailarik, eta datuak gero eta eskasagoak dira (Ebaluazio diagnostikoa, 2017; PISA, 2015).

Ebaluazio Diagnostikoa 2017

3.6. Elebitasuna aurrera doa hezkuntza-sistemari esker, baina azkeneko edizioetan, moteldu egin da aurrerapen hori

Hezkuntza-sistemaren ekarpenak, oso adierazgarria izan arren, bakarrik ezin du bermatu ikasleen elebitasuna. Izan ere, euskal hezkuntza-sistemara milaka hiztun berri gehitzen dira urtero, maila guztietan, bai Lehen Hezkuntzan bai DBHn. Baina kontuan hartzen badugu EAEko eremu soziolinguistiko desberdinetan euskararen egoera minoritarioa eta minorizatua, eta lehen hizkuntzak eta familia-hizkuntzak haien seme-alaben elebitasun mailan duten eragina, euskal hezkuntza-sistemak, bakarrik, ezin du bermatu ikasle guztiak elebitasunera gehitzea. Era berean ezin du

Familia-hizkuntza euskara duten ikasleak ez dira % 20ra iristen (3.400 pertsona inguru). Beraz, gehiengo handiak (14.200 pertsona inguru, % 80,8) ez du euskara familia-hizkuntzatzat.

DBHn, ez dute lortzen elebitasunaren helburua A geruza publikoko % 98,2k, B geruza publikoko % 77,7k eta itunpeko A geruzako % 77,6k, ez eta itunpeko B geruzako % 57,8k ere. D ereduan ere ez da bermatzen D geruza publikoko % 43,6k eta itunpeko D geruzako % 32,5k elebitasunaren helburua lortzea.

direla kontuan hartuta, beharrezkoa da erantzun malguak eta egokituak ematea ahalbidetuko duten tresnak eta neurriak diseinatzea.

3.6.3. Hezkuntza-sistemak, bakarrik, ezin du bermatu ikasle guztien elebitasuna

EAEEn Ebaluazio diagnostikoa 2017: ondorioak

Eskolak bakarrik ezin du bermatu euskararen ikaskuntzen lorpena (eta erabilera).

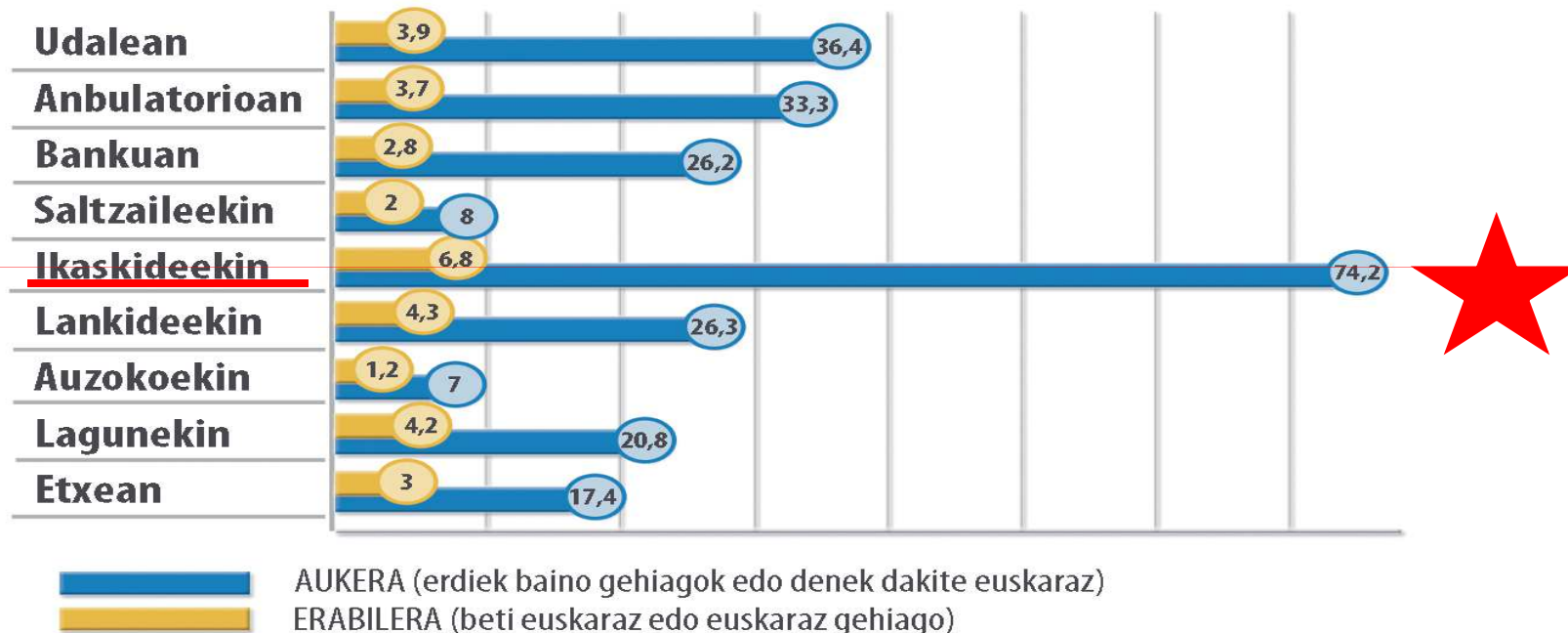
DBHn %80ak etxean ez du euskara H1

Publikoan %43,6ak ez du lortzen euskara maila gutxienekoa eta kontzertatuan 32,5

Erantzun malguak eta egokituak

USTEZ ZENBAT ERABILTZEN DEN EUSKARA ESKOLAN

Euskara erabiltzeko AUKERA / ERABILERA

Iturria: AZTIKER (2015). *Arabarren euskaraz ezagutza, erabilera, eta iritzia*
Grafikoaren iturria: <http://alea.eus/araba/1480593861127>

ERABILERA ERREALA → EDONOLA ERE, ESKOLA BEHARREZKOA DU EUSKARAK, BIGARREN ERABILERA EREMU ZABALENA DU.

Erabilerak eremuka

	Euskaraz gehiago edo beti
1. Foru aldundia	14,4
2. Ikaskideak	6,8
	4,3
	4,2
	4,2
	3,9
	3,7
	3,6
	3,1
	2,8
	2,0
	1,2

Erabilera gune nagusiak:

Iturria: AZTIKER (2015). *Arabarren euskaraz ezagutza, erabilera, eta iritzia*

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Hizkuntzen arteko harremanen desoreka gainditzeko aldagai soziolinguistikoak aintzat hartu beharra (Dolz eta beste, 2009:123) :

- *1. La adopción de una perspectiva comparativa que contraste los rasgos comunes de las distintas lenguas, lo que permitiría identificar las cuestiones que merecen ser abordadas por esta disciplina;*
- *2. La consideración de los retos actuales, al integrar la realidad del plurilingüismo de los estudiantes, impone hablar de didáctica de las lenguas en plural y conduce cada vez más hacia una didáctica integrada de las lenguas;*
- *3. El desarrollo de una reflexión sobre la cuestión de los saberes y las prácticas de referencia que deben considerarse y las relaciones entre saberes y prácticas.*

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Arabar Errioxan,
Tolosan, Irunen...?
Helburu eta eduki
berberak?

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Euskararen normalizazioan erronka handiak ditugu oraindik. Hizkuntza gutxitu izaerarekin lotu daitezkeen aurreiritziak eta oztopo gisa agertzen direnak, baita euskararen aldeko jarrera duten hiztunengan ere. Adibidez:

- Herri txiki euskalduneko irakasle baten galdera: *haur hezkuntzako irakaslea naiz, herrikoa bertakoa, haurrak ere herrikoak...euskalkian berba egin niezieke?*
- *Ez dot euskara batuan berba in gura; nik eztakitx euskara batuan eitxen, ...unibertsitateko ikasleengan.*

Ez dira aldaera dialektalen eta haien prestigioaren arazoa bakarrik.
Kontestuen araberako erabilera normalizatu beharrarekin lotuta dago (Europako markoan ageri zen soziolinguistika ikuspegiari jarraituz).

1. Soziolinguistika, didaktikaren zientzia erreferentzia.

Soziodidaktikaren 7 erregelak: eredu formal minimo bat hainbat hizkuntzen irakaskuntza eta ikaskuntza egiteko estrategiak aurkitzeko (Dolz, 2019)

Lehenengo hiru erregelak: (Dolz, 2019)

Eskolaz kanpokoak (=ekintza kolektiboa)

1. Kontestuan mintzaira praktikek eta hauekiko esposizio dinamikek eragiten dute eskolako ikaskuntzetan

2. Testuinguruan hizkuntzen arteko harremanek erabakitzen dute haien irakaskuntzarako legimitatea eskolan

3. Glotofobia diskriminazio linguistikoen oinarrian dago, ziurgabetasun linguistiko eta sahiesteko jarreretan. Hizkuntza bat praktikatzeak eta ikasteak jarrera eta irudikapen positiboak eskatzen ditu

Eleaniztasunaren bidetik egun suertatzen den galdera bat...

Irakasle baten galdera eleaniztasun egoera eta baldintza berri hauetan eremu euskaldunean: *Wolofarekiko interesa erakusten badiot haur bati...zergatik ez gaztelerarekikoa beste bati etxean gaztelera hitz egiten bada?*

Erantzuna: *gaztelerarekiko eta berau ikasteko interesa badago egon dagoeneko, ez dago sustatu beharrik. Gizarteak sustatzen du.*

4 urteko ume batek aitari (H1 euskara etxean)
euskaraldiaren bigarren egunean Gasteizen

*Ez dirudi gaztelera sustatu
beharra dagoenik...*

*Nik egingo dut ...
GAZTELERALDIA!!*

Soziodidaktikaren hurrengo 4 erregelak (Dolz, 2019)

Eskolaren
funtziona-
mendua-
rekin
lotutako-
ak

4. Eskola antolaketa, ikasketa planak eta egokitzapenak (minorizazio egoerak sahiesteko)

5. Ikasleen errepertorio lkoa ebaluatu eta hasierako gaitasunetara egokitzea

6. Ekintza didaktikoa

7. Objektu didaktikoen eta egoeren aukeraketa

2. Euskara ardatz duen eskola eleaniztunaren printzipioak eta baldintzak.

IDIAZABAL, I. & DOLZ, J. (2015). "Introducción", In GARCIA-AZKOAGA, Ines, IDIAZABAL, ITZIAR (Ed.) (2015) *Para una ingeniería didáctica de la educación plurilingüe*, Bilbao: EHU.

- ❑ MURGILKETA
- ❑ Helburua. Hiztun elebidunak
- ❑ Irakasleak: elebidunak-
- ❑ Erabakia: familiaren araberakoa
- ❑ Lehen hizkuntza (H1) kontuan hartzen da
- ❑ Bigarren hizkuntzako lorpenak eta H1enak ebaluatzen dira
- ❑ H2 ren izaera: gehiketa-
- ❑ Gurasoen parte hartzea behar/bilatzen da
- ❑ Elebitasunak prestigioa du

- ❑ AZPIRATZE SUBMERTSIOA
- ❑ Helburua: H2 ikastea
- ❑ Irakasleak: elebakarrak
- ❑ Erabakia: erakunde politikoak
- ❑ H1 ez da kontuan hartzen/ordezkapena
- ❑ Ebaluazioa: H2 ren ezjakintasan maila
- ❑ H2 ikasteak H1en ordezkapena / kenketa
- ❑ Gurasoak ez dira eragile
- ❑ Elebitasunak ez du prestigiorik

3. Eskola-komunitatea eta eleaniztasunarekiko jarrerak:

- Arabako eta Gasteizko eskola komunitatea:
 - Nola irudikatzen dugu eleaniztasuna?
 - Nola ikusten dituzte eskolako partaideek hizkuntzen arteko harremanak?
 - Nork eraiki nahi du, norekin, zein eleaniztasun?
 1. Irakasleak.
 2. Gurasoak.

3. Eskola-komunitatea eta eleaniztasunarekiko jarrerak gogoetagai.

Hizkuntza aniztasuna baliosten al da?

- Printzipio bezala bai, adostasun soziala handi samarra, baina Gipuzkoa eta Bizkaian baino gutxiago..

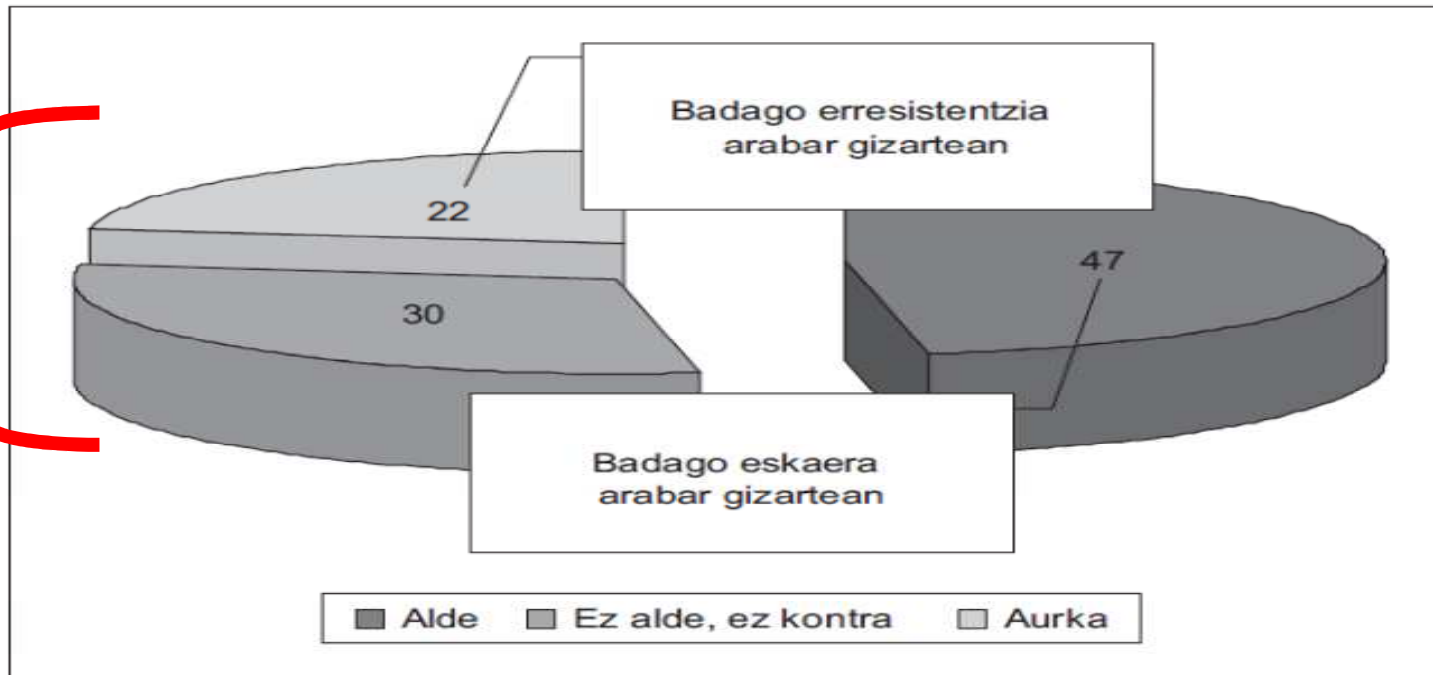
Sakontzen hasiz gero:

- Komunitate anitza dugu, ez bakarrik hizkuntzei dagokienez, baita ideologia, jarrera eta praktikei dagoekienez ere.
- Aztikerrek egindako (2015) Arabako inkestetako datu esanguratsu batzuk:
 - Inoiz euskara ondareztat hartu ez duen komunitateak ingelesa/gaztelera elebitasuna gogo onez hartu du.
 - Elebidun hartzaile bihurtzen da etxean euskara H1 hiztunen %10.

3. Eskola-komunitatea eta eleaniztasunarekiko jarrerak gogoetagai: Martinez de Luna, 2011.

3. irudia. Euskara sustatzearen aldeko jarrerak (2006)

Bai, baina...
**Inoiz,
batzen
dira**

3. IRAKASLEAK

Aniztasunean lanean diharduen irakasle talde batek euskaran biziberritzeaz (Garaio & Diaz de Gereñu, arg.)

- Erronka handia horrek dakar → aurrerapena, aldaketa, motibazioa, konpromezua, gizarte eraikuntzarako konpromezua, e.a.. Baita aldaketa pedagogikoa ere.
- Eskola erakargarria egiten da.
- **Hau lortzeko baldintza: Eskola-komunitatearen elkarlana.** Aniztasuna dagoenean, eskolako testuinguruan integrazioa → elkarbizitza proiektua baldin badago.

Pedagogia berrikuntza eta euskararen biziberritzea/aniztasunaren auzia (Diaz de Gereñu, arg.):

- Aintzindariak diren pedagogo asko elebakarrak, behintzat bai ikuspegiz.
- Gizarteen berezko elebitasun eta eleaniztasun egoeraren funtzionamendu eta problematikak alboratzen dira: *umeari bere ama hizkuntza hitz egin behar zaio, e.a.*
- Hizkuntzaren jabekuntza jakinak –gainditu beharrekoak- agertzen dira: *umeak imitazioz ikasten du hizkuntza, lehenik norbere hizkuntza ondo ikasi behar da gero beste bat hobeto ikasteko...*
- Haurraren garapen prozesuan interakzioa egoeren kontzeptualizazio beharra, haurraren “barne-programaz” harago.
- Baina... ingelesa ikasi eta sustatu nahia ageri ohi da, nahiz eta haurren *ama-hizkuntza* ez izan.
- Ikasleengan ardazten den ikaskuntza nola uztartu euskararen biziberritzearekin?

“Umeak berba egin nahi duen hizkuntza aukeratu behar du”, “ezin da behartu” baieztapenez hausnarketa (Diaz de Gereñu, arg.):

Umeek ere eskubide linguistiko indibidualak dauzkate, BETI ERE, komunitate bati lotuta (Barreriras eta beste, 2019). Dibertsitatearen balioa eta eskubidea ziurtatzen dugu?

Umea benetan libre al da aukeratzeko? Zerk egiten du libre? Gizarteak/gurasoek/irakasleek ez al dute zerikusirik bere aukeretan?

Libre izatea ez al da gizarteko hizkuntzak ikasteko aukera berberak izatea?

Hizkuntza erabilera ezin da behartu (hegemonikoek eta hiperhizkuntzek egiten duten arren) baina bai sustatu.

GAZTELERA EZ AL DA *behartzen*? Libre al da haur bat Gasteizen-demagun H1 euskara, amazigha, nahiz italiera duena- gaztelera erabili edo ez erabili aukeratzeko?

Euskararen biziberritzea ingelesa irakasteak ekarri dituen berrikuntza pedagogikoen erdigunean dago?

- Curriculumean gomendatu egiten da HTB:
 - Beharrezkoa ere bada hizkuntza guztietan egiten dena bateratzea, euskara erdigunean jarrita (Idiazabal & Manterola, 2009).
 - Ingelesaren aurrerapenak euskara aurrera ateratzeko balio beharko luke: *“English to foster minoritized language”* (Lopez-Gopar eta beste, 2014).
 - HTB posible egingo duten hizkuntzen irakaskuntzarako ikuspegi teorikoak eta metodologiak bateratuta al daude eskoletan ? Edo hizkuntza bakoitza bere aldetik programatzen eta lantzen jarraitzen da?

3.GURASOAK

Gurasoen arteko ideologia oso ezberdinak

- Euskararen oso aldekoak eta oso kontrakoak ere bai.
- “Ideologia arrosa/bi hizkuntzak berdin ideologia” (Ortega eta beste, 2016); eskolaren esku uztea euskara, hizkuntza gutxituen egoeraren gaineko ezjakintasuna, ziurgabetasun falta,...
- Becker (arg.): Irakasleek gurasoengatik espero dute elkarlana → Etxean ere euskara sustatzea espero da.

Ideologia vs. Praktikak

- DBHko ikasleen erdiek ingelesa ikasten dute eskolaz kanpo (Ebaluazio Diagnostikoa: 2018)
- DBH1era pasa aurretik ingelesa erreforzatu.
- Baliabide ekonomikorik ez duten gurasoen kezka nagusietakoa eta eskaria: lehen hezkuntzan ingeles gehiago eskatzera eraman ditzakete.

Hizkuntza aniztasuna
eskola testuinguruan
lantzen hasten
garenean ager
daitezkeen jarrera eta
ideologia batzuk...

Eskola testuinguruan euskararen eta umeen etxeko hizkuntza gutxituen biziberritzeari buruz jardutean...

Garrantzitsuen komunikazioa da...

Zertan dago komunikazioaren gertaera hizkuntzen aniztasunarekin kontrakotasunean?

Eskola testuinguruan euskararen eta umeen etxeko hizkuntza gutxituen biziberritzeari buruz jardutean...

Hoberena hizkuntza bakarra...

Zein?

Eskola testuinguruan euskararen eta umeen etxeko hizkuntza gutxituen biziberritzeari buruz jardutean...

*Ez euskera ez
amazigha...hoberena
ingelesa! Eta kitto...*

*Arazoa gaineratik kentzen dugu...baina
aniztasuna ere bai*

Hizkuntzen madarikazioaren ideia?
Dibertsitatearen balioaren falta? Nahiz eta
eleaniztunak izan ikuspuntu elebakarra nagusi?

Tarteko ondorioak

Eleaniztasuna bai, jakina ... baina zer nolakoa? Hizkuntza gutxiak alboratzen dituen *aho biko* elebitasuna (Diaz de Gereñu, arg.)?

Beharrezkoa dugu soziolinguistika arloa interbentzio didaktikoak bideratzeko.

Hizkuntza gutxiak tartean direnean, ezinbestekoa.

Elkarlana behar beharrezkoa:

- Hizkuntzaren eta hizkuntzartekotasunaren fenomeno oso konplexua da
- Irizpide didaktiko egokiak eta kontrolatuak dituzten baliabideak sortu eta esperimentatu. ⁴³

Tarteko ondorioak

Hiztun berriak gako dira euskararen biziberritzerako eta hiztun pro-aktiboa zer den irudikatzeko aberasgarria da Araban egiten den lana vs. eremu (oso)-euskaldunetako euskararen erabilera automatikoa (Ortega eta beste, 2017)

Tarteko ondorioak

*“askotariko egoera
soziolinguistikoei buruzko
gogoeta egitea lagungarri”
baino esan liteke*

Hezkuntza beharrak asetzeko
ikerketa soziolinguistikoa egitea
ezinbestekoa hizkuntza
aniztasuna baliatzeko
euskararen biziberritzerako

Ezin da bakarrik sinbolikoa izan [hizkuntza aniztasunari balio ematea], eskolako curriculumean landu behar da hizkuntza aniztasuna. (Barrieras eta beste, 2009:13)

l'escola (...) té una funció no tant en la transmissió de llengües determinades sinó en la transmissió del coneixement del valor de la diversitat lingüística, en el foment de les actituds lingüístiques positives i del respecte a totes les llengües. (Barrieras eta beste, 2009:103)

No disposem encara d'una mentalitat col·lectiva conscient de la riquesa d'experiències (i, per tant, de llengües) de l'espècie humana. (Bastarda i Boada, 2018:12)

Erreferentziak

- Arrue Proiektua (2013). *Ebaluazio Diagnostikoa 2011: ikasleen hizkuntza erabileraren datuak. LMH4ko eta DBH2ko ikasleak (EAE) Emaidza nagusien txostena*. Eusko Jaurlaritza eta Soziolinguistika Klusterra.
- Aztiker (2015). *Arabarren euskara ezagutza, erabilera eta iritziak*. Sarean eskuragarri: < <http://www.aztiker.com/project/project-8/>>
- Barrieras, M; Comellas; Fidalgo, M.; Junyent, C. & Unamuno, V. (2009). *Diversitat lingüística a l'aula. Construir centres educatius plurilingües*. Barcelona: Eumo Editorial, Fundació Jaume Bofill.
- Bastarda i Boada, A.; Boix-Fuster, E.; Torrens Guerrini, R. (2018). Introducció. In Bastarda i Boada eta beste (ed.). *El català, llengua mitjana d'Europa Multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Barcelona: Octaedro.
- Becker, M. (argitaratzeko). "Parents' and Teachers' Language Attitudes in a Bilingual Community", eskuizkribua.
- Diaz de Gereñu, L. (2017). "Eskola eta euskararen biziberritzea: arrakastarako baldintzak aztergai". *Euskararen Biziberritzea: Marko, diskurtso eta praktika berriak birpentsatzen*, Bilbo: UEU, 101-126.
- Diaz de Gereñu, L. (arg.). "Pedagogia berrikuntza eta hizkuntza gutxituen biziberritzea hizkuntza aniztasunean: erronka etengabea" .
- Dolz, J. (2019). "La règle du sept de la sociodidactique des langues ». El Barkani, B. & MEKSEM, Z. (eds). *Plaidoyer pour la variation*. Louvain-la-Neuve: EME éditions.
- Dolz, J., Gagnon, R. & Mosquera, S. (2009). La didáctica de las lenguas: una disciplina en proceso de construcción, *Didáctica. Lengua y Literatura*, 21, 117-141.
- Garaio & Diaz de Gereñu, (arg.). *Eskola eredu berriak: euskararen biziberritzea eta eleaniztasuna uztartzen*.
- Idiazabal I. & Manterola, I. (2009). *Euskal eredu elebidunak, murgilketa eta hizkuntzen irakaskuntza integratua: kontzeptuen berrikusketa*, *Euskera*. 2009, 54, 2-1. zatia, BILBO ISSN 0210-1564, 463-504.
- IDIAZABAL, I. & DOLZ, J. (2015). "Introducción", In GARCIA-AZKOAGA, I., IDIAZABAL, I. (Ed.) (2015) *Para una ingeniería didáctica de la educación plurilingüe*, Bilbao: EHU.
- Kasares, Paula (2014). *Euskaldun hazi Nafarroan. Euskararen belaunez belauneko jarraipena eta hizkuntza sozializazioa familia euskaldunetan*. Bilbao: Euskaltzaindia.
- López-Gopar, M. E., Morales, N. J., & Jiménez, A. D. (2014). "Critical classroom practices: Using "English" to foster minoritized languages and cultures in Oaxaca, Mexico". In *Minority Languages and Multilingual Education* (177-199). Springer, Dordrecht.
- Martínez de Luna, I. (2011). "Euskararen inguruko diskurtso berria Arabarako". *Euskera*, 56,-3, 589-652.
- Ortega, A., Amorrortu E., Goirigolzarri, J. & Urla, J. (2016). *Euskal hiztun berriak: esperientziak, jarrerak eta identitateak*. Bilbo: Deustuko Unibertsitatea, BizkaiLab.
- Ortega, A. (2017). *Gazteen hiztun-profil berriak eta ideologia*, In Goirigolzarri, J., Landabidea, X & Manterola, I. (Ed.). *Euskararen biziberritzea: marko, diskurtso eta praktika berriak birpentsatzen*. Bilbo: UEU, 79-101.
- Ortega, A. ; Amorrortu, E. ; Goirigolzarri, J. & Urla, J. (2016). *Euskal hiztun berriak: esperientziak, jarrerak eta identitateak*. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia & Deustuko Unibertsitatea. Sarean eskuragarri: <<https://blogs.deusto.es/euskalgaiak/wp-content/uploads/2016/11/Euskal-hiztun-berriak-2016-Deustuko-Unibertsitatea.pdf>>

- Irakaskuntzarako markoak eta legediak:
- 175/2007 Dekretua, urriaren 16koa, Euskal Autonomia Erkidegoko Oinarrizko Hezkuntzaren curriculuma sortu eta ezartzekoa, 2007ko azaroaren 13ko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian argitaratuta, 218 zk.
- 236/2015 DEKRETUA, abenduaren 22koa, Oinarrizko Hezkuntzaren curriculuma zehaztu eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzen duena.
- Europako erreferentzia markoa (2001). Europako Kontseiluaren dokumentua. Sarean euskaraz eskuragarri: <
http://www.habe.euskadi.eus/contenidos/informacion/euro_marko/eu_euro_mar/adjuntos/europako_markoa.pdf>
- ISEI/IVEIren ebaluazio txostenak (2018):
- Pisa 2015 eta Ebaluazio Diagnostiko 2017, datuen txostenak. Kotsulta sarean: <
<http://www.isei-ivei.hezkuntza.net/web/guest>